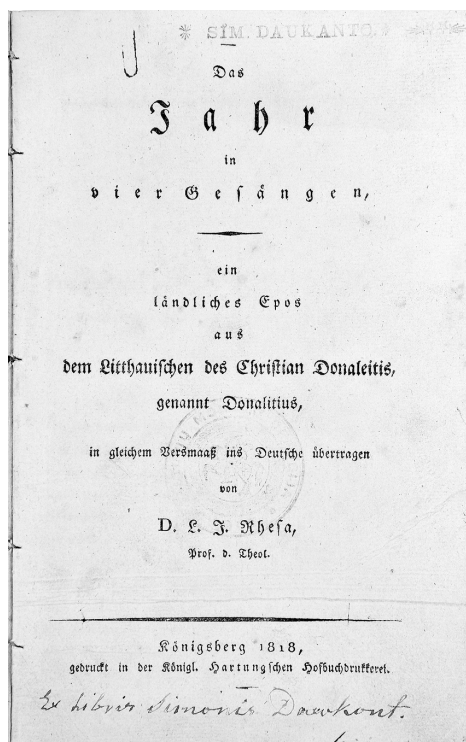

4.3 Kristijonas Donelaitis „Metai“

Epinė poema „Metai“

Kristijono Donelaičio „Metų“ Liudviko Rėzos leidimas, 1818 m.

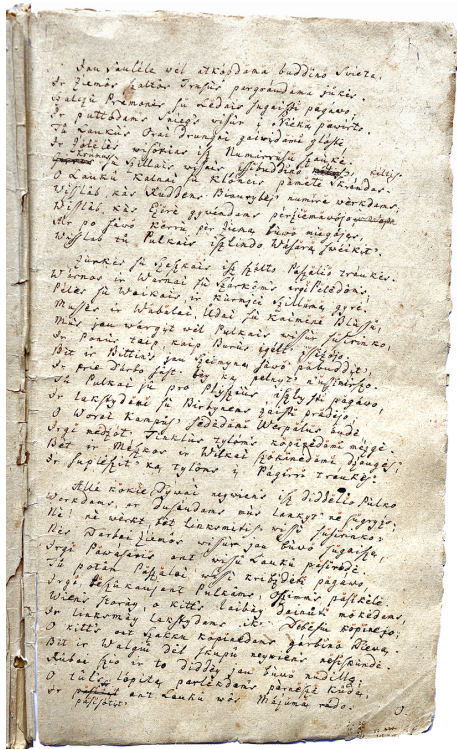
Epinė poema „Metai“ laikoma pirmuoju originaliu šio žanro tekstu lietuvių literatūroje. Tai itin mįslingas ir sudėtingas kūrinys, sudarytas iš keturių dalių – „Pavasario linksmybės“, „Vasaros darbai“, „Rudens gėrybės“, „Žiemos rūpesčiai“. Poema buvo kuriama visą Kristijono Donelaičio gyvenimą, tačiau išversta į vokiečių kalbą ir išleista Liudviko Rėzos tik po autoriaus mirties dėl gana prieštaringų socialinių ir politinių jo idėjų. Prūsijos karalius Frydrichas Vilhelmas I 1724 m. išleido įsaką, kuriuo savo karalystėje uždraudė avėti vyžas. Su vyžomis neleista eiti į bažnyčią, dvarą ir baudžiavą, o jeigu kas su vyžomis ateitų į miestą, tas „per budelį [...] tur ant subinės plaktas būti“. Tuo metu Donelaitis iškėlė vyžas kaip tautiškumo, lietuvių ištikimybės protėviams ženklą. Neatsitiktinai poemos „Metai“ veiksmas vyksta Vyžlaukio valsčiuje.

Tolminkiemio klebonas, kaip ir Mikalojus Daukša, tautiškumą laikė prigimties dalyku ir jį glaudžiai siejo su žmogaus morale, Dievo duota pasaulio tvarka. Pasak K. Donelaičio, išsižadėdamas savo papročių, kalbos, religijos, lietuvis netenka dorovės ir griaua gamtos tvarką. Kad išliktų savimi, jis visų pirma privalęs būti doras, „viežlybas“ – sąžiningai ir teisingai gyventi. Būtent dorybė, „viežlybumas“ lietuvius priartinąs prie Dievo.

Poemoje aprašomi būrų (valstiečių) darbai skirtingais metų laikais, jų paklusnumas dieviškajai tvarkai, santykiai su ponais, kitataučiais. Gamta vaizduojama kaip gyvenimo mokytoja, iškeliamas darbo prasmingumas, akcentuojama lygybė.

K. Donelaičio domėjimasis Antikos kultūra ir literatūra lėmė tai, kad epinė poema „Metai“ buvo parašyta hegzametru – Antikos autorių naudotu rimavimo būdu. Ne vienas Vakarų Europos poetas Apšvietos amžiuje gręžėsi į Antiką, ne vienas savo kūryboje vaizdavo metų laikus, žemdirbio gyvenimą gamtos aplinkoje, tačiau niekas nepasakojo apie žemdirbio darbą ir buitį iš paties valstiečio pozicijų ir nežvelgė į gamtą valstiečio žvilgsniu.

4.3 Kristijonas Donelaitis „Metai“

Kristijono Donelaičio originalaus rankraščio „Pavasario linksmybių“ pirmas lapas, apie 1765–1775 m.

Metai

Pavasario linksmybės

Jau saulėlė vėl atkoptama budino svieta
Ir žiemos šaltos trūsus pargriaudama juokės.
Šalčių pramonės su ledais sugaišti pagavo,
Ir putodams sniegs visur į nieką pavirto.
Tuo laukus orai drungni gaivindami glostė
Ir žoleles visokias iš numirusių šaukė.
Krūmai su šilais visais išsibudino keltis,
O laukų kalnai su kloniais pametė skrandas.
Vislab, kas rudens biaurybėj numirė verkdams,
Vislab, kas ežere gyvendams peržiemavojo
Ar po savo keru per žiemą buvo miegojęs,
Vislab tuo pulkais išlindo vasarą sveikint.

Kristijonas Donelaitis

1. Perskaitykite tekstą apie epinę poemą „Metai“ ir atsakykite į klausimus.

1. Koks K. Donelaičio „Metų“ žanras?

A Epinė pasaka.

B Epopėja.

C Epinė poema.

2. Iš kiek dalių yra sudaryti K.

Donelaičio „Metai“?

A Iš dviejų dalių.

B Iš trijų dalių.

C Iš keturių dalių.

3. Ar tiesa, kad epinė poema „Metai“ išleista po K. Donelaičio mirties?

A Taip.

B Ne.

4. Dėl kokios priežasties K. Donelaičio

„Metai“ išleisti tik po jo mirties?

A Dėl politinių ir socialinių autoriaus idėjų.

B Dėl K. Donelaičio nežinomumo.

C Dėl K. Donelaičio neturtingumo.

5. Kas poemoje vadinami *būrais*?

A Ponai.

B Valstiečiai.

C Bajorai.

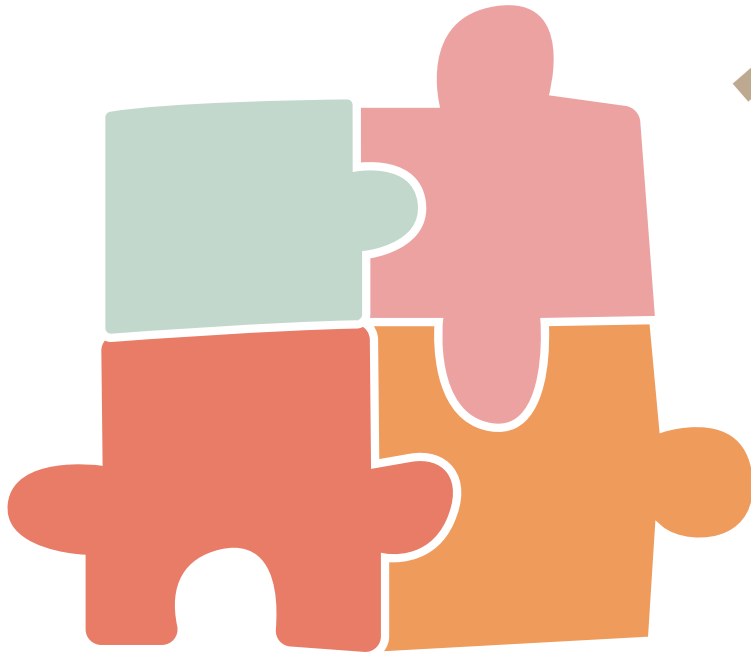
6. Ar tiesa, kad žodis *viežlybas* poemoje reiškia *doras*?

A Taip.

B Ne.

4.3 Kristijonas Donelaitis „Metai“

4. Dar kartą perskaitykite tekstą apie K. Donelaičio epinę poemą „Metai“. Į dėlionės dalis įrašykite 4 temas, aprašomas šioje poemoje.

Kristijono Donelaičio epinė poema „Metai“ yra apie:

5. Keliais sakiniais parašykite, apie ką yra pateiktoji K. Donelaičio „Metų“ ištrauka.

A large area of lined paper for writing.